

GLOBALNI IZZIVI
GLOBALNI PREDMETI

HUMANITAS

Globalni izzivi

Globalni predmeti

*Raziskava o vključevanju globalnega učenja
v predmetno poučevanje*

*Amy Skinner
za Društvo Humanitas*

Junij 2018

Globalni izzivi

Globalni predmeti

*Raziskava o vključevanju globalnega učenja
v predmetno poučevanje*

Amy Skinner

»Pri mojem poučevanju me je motilo to, da je bilo v glavnem vse faktografsko. Šlo je za nekaj informacij, ki smo jih delili z učenci, premalo pa je bilo izkustvenega učenja, da bi učenci lahko res dojeli, kaj to pomeni za njih. In to je tisto, kar si želim tudi pri sodelovanju v tem projektu: da bi bile učne ure pripravljene na način, ki bi omogočal, da bi učenci nekako uspeli odpreti oči sami pri sebi. Da ne bi več tako ozko gledali, ampak bi razumeli, kako s svojimi dejanji vplivajo na globalni svet, tudi na nekoga, ki živi na drugi strani sveta.«

Kazalo

Uvod	4
Namen projekta	4
Cilj raziskave	4
Ciljna skupina	4
Metodologija	5
1. Vpogled v razumevanje in vključevanje globalnega učenja v formalno poučevanje	6
1.1. Razumevanje globalnega učenja	6
1.2. Vključevanje globalnega učenja v predmetno poučevanje	7
1.2.1. Tematike	7
1.2.2. Didaktični pristop	8
1.3. Vključevanje globalnega učenja izven predmetnega pouka	11
1.4. Gradiva	12

2. Sposobnosti in potrebe učiteljev 14

2.1. Tematski izzivi	14
2.1.1. Občutljive teme v globalnem učenju	14
2.1.2. Kako se učitelji soočajo z občutljivimi temami oziroma izzivi?	15
2.2. Teme, ki potrebujejo več pozornosti	19
2.3. Sistemski izzivi	20

3. Zaključki in priporočila 22

3.1. Priporočila za spodbujanje vključevanja globalnega učenja v poučevanje	22
3.2. Dodatna priporočila	24

Priloge 28

I. Anketa o vključevanju globalnega učenja v poučevanje	28
II. Vprašanja za fokusne skupine	30

Uvod

Namen projekta

Raziskava o vključevanju globalnega učenja v predmetno poučevanje je del triletnega evropskega projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti* (angleško *Global Issues – Global Subjects*).

Namen projekta je prispevati k spodbujanju globalnega učenja ter ozaveščanja javnosti o politikah razvoja in sodelovanja preko naslavljanja občutljivih globalnih vprašanj pri predmetnem poučevanju znotraj formalnega šolskega sistema.

Društvo Humanitas si želi s tem projektom učitelje in učiteljice dodatno motivirati in usposobiti za naslavljanje globalnih izzivov, tudi bolj občutljivih, ter jih spodbuditi k vključevanju tem, povezanih s *Cilji trajnostnega razvoja Agende 2030 za trajnostni razvoj*, v medpredmetno in predmetno poučevanje.

Cilj raziskave

Preko raziskave z učitelji si želimo ugotoviti, kakšna je njihova usposobljenost ter kakšne so njihove potrebe pri vključevanju pristopa globalnega učenja v poučevanje, še posebej v zvezi z naslavljanjem bolj občutljivih tem globalnega učenja ter poznavanjem *Ciljev trajnostnega razvoja*.

Rezultati raziskave bodo služili kot smernice za izdelovanje praktičnih orodij (priročnikov) za naslavljanje globalnih izzivov, ki bodo prilagojena učnim ciljem izbranih predmetov.

Ciljna skupina

Osnovnošolski in srednješolski učitelji izbranih predmetov:

- ~ geografija
- ~ zgodovina
- ~ državlјanska in domovinska vzgoja ter etika
- ~ jeziki
- ~ matematika

V raziskavo so bili vključeni učitelji osnovnih in srednjih šol, s katerimi Društvo Humanitas že sodeluje (učitelji, ki pristop globalnega učenja že poznajo, oziroma se z njim spoznavaajo in so se prijaviili za sodelovanje v delovnih skupinah tega projekta). Kljub prvotni ideji, da bi v raziskavo vključili tudi učitelje matematike, smo se odločili, da jih ne vključimo, saj pristopa globalnega učenja še ne poznajo in zato z njegovo uporabo tudi nimajo konkretnih izkušenj.

Metodologija

Raziskava je potekala v dveh fazah. Najprej smo pripravili spletno anketo, ki smo jo poslali 140 učiteljem osnovnih in srednjih šol po Sloveniji. Anketo smo poslali tistim učiteljem, ki pristop globalnega učenja že poznajo oziroma ga že vključujejo v svoje poučevanje. Dobili smo 38 izpolnenih anketnih vprašalnikov.

Da bi dobili bolj podrobne informacije o vključevanju pristopa globalnega učenja v poučevanje izbranih predmetov, smo organizirali tudi štiri fokusne skupine (ena fokusna skupina za vsak predmet).

Pogovora v okviru fokusnih skupin so se udeležili po trije učitelji izbranega predmeta. Sodelujoči učitelji so bili hkrati tudi člani predmetnih delovnih skupin tega projekta. Pogovor je bil pol strukturiran in je trajal od 45 do 60 minut.

V spodnji tabeli je navedena razporeditev udeležbe v posameznih fokusnih skupinah:

Predmet	Stopnja
Geografija	2 učiteljici OŠ (6. – 9. razred), 1 učiteljica SŠ (1. – 4. letnik gimnazije)
Državljska in domovinska vzgoja ter etika	3 učiteljice OŠ (7. – 9. razred)
Zgodovina	3 učiteljice OŠ (6. – 9. razred)
Jeziki	2 učiteljici OŠ (6. – 9. razred; 4. – 9. razred), 2 učiteljici SŠ (1. – 4. letnik; 1. – 3. letnik); poučevanje angleščine, slovenščine, francoščine in nemščine

V fokusne skupine so bili vključeni učitelji iz osnovnih oziroma srednjih šol v naslednjih krajih: Vrhnika, Kamnik, Postojna, Ajdovščina, Poljanska dolina, Dragomelj, Piran in Ljubljana.

Pogovore v okviru fokusnih skupin smo z dovoljenjem sodelujočih učiteljev snemali z diktafonom, nato pa pogovore transkribirali za potrebe pričujočega poročila te raziskave.

Spodnja analiza zajema rezultate iz ankete in fokusnih skupin skupaj. V pričujoči raziskavi uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

1

Vpogled v razumevanje in vključevanje globalnega učenja v formalno poučevanje

V tem poglavju bomo predstavili razumevanje globalnega učenja s strani učiteljev ter načine, na katere pristop globalnega učenja vključujejo v svoje poučevanje. Izpostavili bomo tudi predloge učiteljev za širjenje pristopa globalnega učenja v poučevanje na razredni stopnji v osnovni šoli oziroma pri razrednih urah v srednji šoli ter ugotovitve glede identifikacije kriterijev, ki so za učitelje pomembni pri izboru dodatnih gradiv za poučevanje.

1.1. Razumevanje globalnega učenja

Vsi učitelji so bili seznanjeni z globalnim učenjem in so imeli zelo jasno predstavo o pomenu njegovega pristopa. Poudarili so naslednje glavne vidike:

Povezanost	~ V svetu smo vsi povezani: globalni izzivi so skupni in so odgovornost vseh. ~ Svet je celota in mi smo delček celote. Tisto, kar jaz počnem, ne vpliva samo name, ampak tudi na ljudi na drugi strani sveta. In obratno: ni vseeno, kaj se dogaja na drugem kontinentu, posledice bomo slej kot prej čutili tudi mi.
Odgovornost	~ Imamo samo en svet, in če želimo, da bo vsem dobro, moramo vsi skupaj skrbeti za odnose med nami in za varovanje okolja. ~ Dolžni in odgovorni smo reševati ne le težave in izzive v svojem kraju oziroma državi, temveč tudi težave in izzive celotnega človeštva.
Različne perspektive	~ Obstajajo različne resničnosti, različni načini življenja in različni pogledi na svet. ~ Na stvari ne gledamo le s svojega zornega kota, temveč poskušamo na stvari pogledati tudi skozi oči drugih (s čim več zornih kotov). ~ Zavedamo se evrocentričnega pogleda na svet in ga poskušamo preseči.
Učenje z glavo, srcem in rokami	~ Razumevanje sveta ne le na osnovi dejstev, ampak tudi na osnovi občutenja doživetij drugega. To učenec omogoča pridobitev raznolikih izkušenj, ki izhajajo iz razumevanja novo pridobljenega znanja, občutenja obravnavane tematike (npr. spodbujanje empatije) ter pridobivanja novih veščin (prenos naučenega v prakso). ~ Učenci se učijo za življenje. Pomembno se je z njimi pogovarjati o tem, kaj je za njih v življenju zares pomembno. Po navadi pridemo vedno do osnovnih stvari, kot so odnosi, vrednote, stališča ipd.

Razumevanje vzrokov in posledic	~ Učenci razumejo, da vzroki današnjih dogodkov segajo v zgodovino, ter znajo vzroke in posledice smiselno povezovati med seboj. ~ Učenci se zavedajo svoje vloge v svetu ter razumejo, kako dejanja vsakega posameznika vplivajo na oblikovanje sveta.
Spremembe	~ Spodbujanje učencev, da poskušajo tudi sami prispevati k pozitivnim spremembam v družbi. Spodbujanje kritičnega mišljenja, spodbujanje vprašanj, kot so zakaj, kako, kdo, s kakšnim namenom ipd.
Didaktični pristop	~ Čimbolj razgiban pouk, manj frontalnega pristopa, več skupinskega dela, izvedba pouka izven učilnice ipd.

1.2. Vključevanje globalnega učenja v predmetno poučevanje

1.2.1. Tematike

Iz spodnjega grafa je razvidno, da večina učiteljev, ki so izpolnili anketo, navedene tematike globalnega učenja že vključuje v svoje delo.

Katere od naslednjih tem globalnega učenja vključujete v poučevanje?

Učitelji najbolj pogosto naslavljajo kulturno raznolikost (79 %), varovanje okolja (76 %) in socialno pravičnost (74 %). Zelo visok delež sodelujočih učiteljev (več kot 70 %) navedene tematike že vključuje v poučevanje.

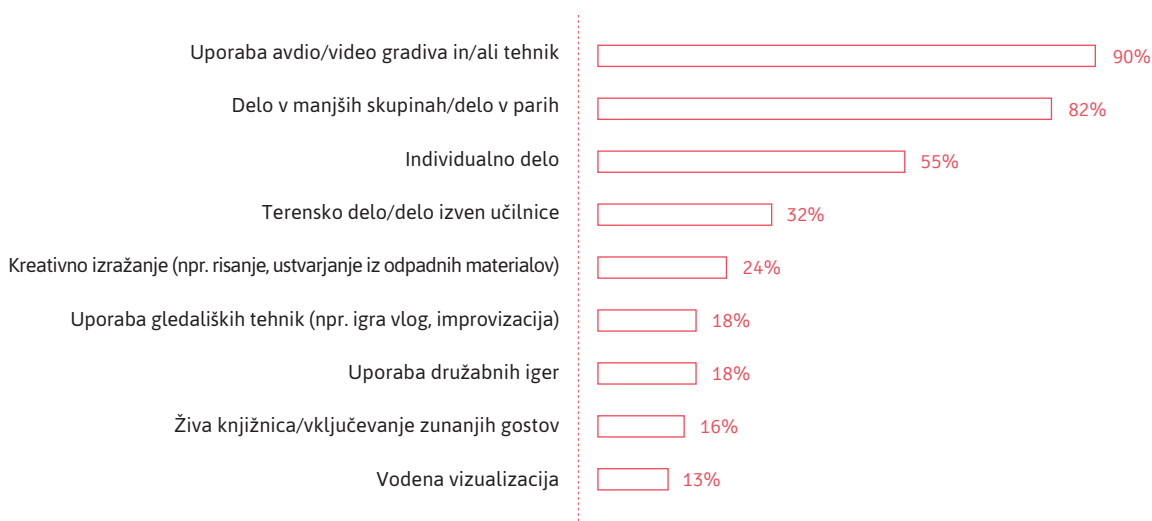
Najmanj pogosto v poučevanje vključujejo teme, kot so migracije (61 %), potrošništvo (61 %), mir in reševanje sporov (58 %) ter enakost spolov (58 %). Vendar tudi navedene teme več kot polovica vprašanih vključuje v svoje poučevanje.

Izsledki ankete kažejo, da je 63 % sodelujočih učiteljev že seznanjenih s *Cilji trajnostnega razvoja Agende 2030 za trajnostni razvoj (CTR)*, od teh jih 74 % CTR že vključuje v poučevanje.

1.2.2. Didaktični pristop

Iz spodnjega prikaza je razvidno, da sta najbolj razširjena načina za naslavljanje tem globalnega učenja v razredu uporaba video/avdio materialov oz. tehnik (90 % učiteljev) ter delo v manjših skupinah oziroma delo v parih (82 % učiteljev).

Katere metode uporabljate pri naslavljanju navedenih tem globalnega učenja v razredu?

Manj kot četrtnina učiteljev kot metodo za naslavljanje tem globalnega učenja uporablja vodeno vizualizacijo (13 %), živo knjižnico/vključevanje zunanjih gostov (16 %), družabne igre (18 %) ali gledališke tehnike (18 %).

V bolj poglobljenih pogovorih v fokusnih skupinah je večina učiteljev poudarila, da je najpogostejši način naslavljanja tematik globalnega učenja v razredu pogovor, največkrat z uporabo kratkega filma kot iztočnice:

»Najraje začnem s kvalitetnim videom, ker obravnavan problem tako najlažje umestiš v prostor in čas. Potem pa obravnavano situacijo preneseš v razred preko igre vlog, razprave ipd.«

Učitelji tudi pogosto spodbujajo učence, da sami raziskujejo obravnavano tematico, izdelajo kratek film ali pripravijo predstavitve v razredu, ki jim sledi razprava.

Načini, na katere učitelji vključujejo globalno učenje v pouk, so odvisni tudi od predmeta.

Učitelji, ki poučujejo jezike, so komentirali, da obravnavanje tematik globalnega učenja v okviru pouka po navadi ni nekaj načrtovanega ali nekaj, kar bi vnaprej pripravili v obliki delavnice, ampak bolj pristop, s katerim želijo na bolj zanimiv in kritičen način spodbuditi pogovor o tematikah, ki so obravnavane v učbenikih:

»Globalno učenje spodbuja kritično mišljenje – tako na primer obravnavano besedilo vzamemo kot izhodišče za pogovor in nadaljnje raziskovanje.«

Pri tem se večkrat spontano razvije debata med poukom:

»Predvsem pri temah, ki so del učne ure, se včasih – ne glede na to, kaj si si zastavil kot učni cilj pri predmetu – pojavi kakšna vsebina, ki te prisili, da se ustaviš in odreagiraš na komentarje učencev. Prekinem podajanje predpisane učne snovi in se z učenci pogovorim, zakaj je kdo nekaj rekel, kaj drugi mislijo o tem, ali se jim zdi to res realna slika našega sveta, ali obstaja še kakšen drugačen pogled ipd. in preko tega razvijemo pogovor. V svojih pripravah učnih ur elementov globalnega učenja nimam zapisanih, vendar med poučevanjem opažam izredno veliko potreb za obravnavo teh tematik.«

Učni načrt za jezike je precej odprt in narava poučevanja jezikov je predvsem učenje veščin in ne učenje ogromnih količin faktografskih podatkov, kot recimo pri zgodovini ali geografiji. Učbeniki oz. učni načrt vključujejo veliko družbenih tematik, ki se prekrivajo s tematikami globalnega učenja, je pa odvisno od učitelja, če obravnavanim temam doda »pristop globalnega učenja«:

»Lahko govorimo o potovanju, načinih potovanja v preteklosti, danes in v prihodnosti, lahko pa vključimo še trajnostni način potovanja. Ampak to je res odvisno od učitelja, ker tega ni v učnem načrtu. Učni načrt je precej odprt, je pa res, da moraš poleg učbenika uporabljati tudi druga gradiva.«

Pri poučevanju jezika je med učenci veliko interakcije, pogovorov in razprav, veliko je dela v skupinah. Zato se poučevanje jezika lahko tudi z metodološkega vidika poveže s pristopom globalnega učenja:

»Te metode mi vsakodnevno uporabljamo, to nam je zelo blizu. Mislim, da je večina ljudi, ki poučuje tuje jezike, že prenehala s klasičnim frontalnim načinom poučevanja.«

Pri predmetu državljske in domovinske vzgoje ter etike je veliko manevrskega prostora za vključevanje globalnega učenja, ker učitelji pogosto ne uporabljajo učbenikov oziroma jih uporabljajo samo za oporo in pregled predpisanih tem, dodatna gradiva pa nato poiščejo drugje. Učitelji so poudarili, da poskušajo obravnavati predvsem tiste teme, ki učence zanimajo. Vsebinsko obravnavanih tem pa nato razširijo, tako da je čim bolj relevantna za vse učence:

»Če ta predmet učiš s srcem in če želiš biti v poučevanju res dober, daš knjigo na stran in izhajaš iz svojega znanja in vesti. Na ta način lahko pri učencih največ dosežeš.«

Učitelji državljske in domovinske vzgoje ter etike so omenili naslednje primere, kako globalno učenje vključujejo v pouk:

- ~ Obisk zunanjih gostov: na šolo povabijo gosta (starši, priseljenci, prostovoljci idr.), s katerim se učenci lahko pogovarjajo o obravnavani temi. Gost z učenci deli svojo zgodbo ter jim na ta način približa obravnavano temo. Na eno od šol so povabili prostovoljko, ki je delala z begunci in migranti na meji, in je z učenci delila svoje izkušnje.
- ~ Povezanost z lokalno skupnostjo: šola je obiskal župan in se z učenci pogovarjal o tem, kakšne spremembe si želijo znotraj lokalne skupnosti. Nato so v okviru čistilne akcije ob lokalni reki obravnavali različne globalne probleme, povezane z lokalnim okoljem.

- ~ Terensko delo: v Ajdovščini imajo mladinski kulturni center mladih, kjer ima vsaka skupina učencev enega zunanjšega sodelavca. Skupaj delajo na različnih temah, ki si jih učenci sami izberejo, nato pa naredijo načrt, kaj želijo narediti na tem področju, akcijo izvedejo in jo nato predstavijo tudi drugim učencem.
- ~ Delo v naravi: na eni od podeželskih šol z učenci pogosto hodijo v naravo. Tako so na primer obiskali vse vodotoke v bližini in preverili, iz katerih lahko pijejo vodo. Ugotovili so, da voda zaradi onesnaženosti ni pitna. Nato so se povezali z eno od ribiških družin in skupaj organizirali čistilno akcijo.
- ~ Medvrstniško sodelovanje: učenci so obiskali več vrtcev ter za mlajše otroke izvedli kratke igrice in kviz na temo okolja.

Učitelji menijo, da ravnatelj predmet državljanska in domovinska vzgoja ter etika pogosto »obravnavajo kot obrobni predmet, katerega poučevanje dodelijo kateremu od učiteljev, ki ima premalo ur, ne glede na to, ali je za poučevanje tega predmeta dejansko usposobljen ali ne. Jaz sem ta predmet dobila in ker njegove vsebine ne poznam dobro, za delo potrebujem veliko priprav.« Pravijo, da ta predmet med učitelji ni cenjen, ker »je samo ena ura na teden dve leti in so take splošne teme, za katere se predvideva, da jih vsak pozna, ampak v bistvu ni tako. Je eden izmed najtežjih predmetov, ki jih lahko dobiš za poučevanje, ker moraš biti zelo odprt ter pripravljen na raznorazna vprašanja učencev. Pri tem predmetu sicer lahko z učenci tudi največ narediš.« Zato je večina učiteljev tega predmeta še posebej odprtih in dojemljivih za nova gradiva in pristope globalnega učenja.

Učitelji zgodovine so poudarili, da je učni načrt tega predmeta zelo natrpan z različnimi podatki. Zaradi tega so pod velikim pritiskom, saj morajo zelo hiteti, da bi lahko predelali vse, kar je od njih zahtevano, še posebej če imajo učenci na koncu leta Nacionalni preizkus znanja iz zgodovine:

»Jaz se z učnim načrtom počutim grozljivo omejeno, ker gre ves čas za hitenje in zato nimaš časa, da bi se z otroki res pogovarjali o tistih stvareh, ki jih resnično zanimajo. Včasih imam občutek, da sem kar malo nasilna, ko prekinjam komunikacijo z njimi, zato da gremo z učno snovjo lahko naprej. Zato si želim, da bi učni načrt predstavljal le neke splošne cilje, pri katerih bi imela več osebne svobode, pa tudi, da bi lahko otroci v večji meri raziskovali tiste teme, ki jih dejansko zanimajo. Želela bi si bolj splošne okvire. Dejansko si pri poučevanju želim več svobode.«

»Pri zgodovini je tako »nabasan« učni načrt, da moraš v primeru, da eno uro manjšaš ali ne predelaš predpisane snovi, že hiteti. Zaradi pritiskov s strani vodstva šole in staršev pa tudi ob zaključku pouka in Nacionalnem preizkusu znanja, ko je vprašanje, kako uspešni bodo učenci, pod povprečjem ali nad povprečjem, smo učitelji res zelo obremenjeni. Meni osebno je to res grozno.«

Pri pouku geografije so cilji delavnic globalnega učenja zelo podobni učnim ciljem geografije pa tudi tematike globalnega učenja se precej prekrivajo z učno snovjo. Kot pravi ena od učiteljic, ki uporablja priročnik *Svet med vrsticami: priročnik za učitelje, ki jih zanima globalno učenje* (Suša ur., 2012), so »delavnice globalnega učenja kot pisane za geografijo«.

Učni načrt za geografijo je dovolj obširen, da učiteljem omogoča izvedbo delavnic pri pouku, saj naslavlja učne cilje. Učitelji pogosto iščejo drugačne, bolj interaktivne metode in bolj kritičen pristop za naslavljanje tematik, ki so v učnem načrtu:

»Pri mojem poučevanju me je motilo to, da je bilo v glavnem vse precej faktografsko. Šlo je za nekaj informacij, ki smo jih delili z učenci, premalo pa je bilo izkustvenega učenja, da bi učenci lahko res dojel, kaj to pomeni za njih.«

1.3. Vključevanje globalnega učenja izven predmetnega pouka

Učitelji pogosto izkoristijo priložnosti izven rednega pouka (dnevi dejavnosti, projektni dnevi oziroma tedni, izbirne vsebine ipd.) za izvedbo aktivnosti globalnega učenja. Pri izvedbi teh aktivnosti učitelji niso vezani na učni načrt, temveč morajo slediti le splošnim smernicam, zaradi česar imajo pri svojem načrtovanju več maneverskega prostora.

Ena od učiteljic je povedala, da je enega od dni dejavnosti izkoristila za širjenje znanja o globalnem učenju med drugimi učitelji:

»Ideje za delavnice sem črpala iz priročnika "Svet med vrsticami" in sem organizirala celodnevne dejavnosti za učence od 5. do 9. razreda. Učitelji so si izbrali eno od predlaganih delavnic in jo nato izvedli v razredu. Vsak je imel na voljo dve uri. Otroci so se nato zamenjali, nadaljevali pa smo vsi skupaj v telovadnici, kjer smo izvedli Humanitasovo delavnico »En Svet«. Učitelji so bili navdušeni in so napovedali, da bodo delavnice globalnega učenja izvajali tudi pri svojih učnih urah.«

Učiteljica je omenjeni Humanitasov priročnik v zbornici predstavila tudi ostalim razrednim učiteljem in ti so bili nad njim navdušeni.

Učitelji, ki so bili vključeni v raziskavo, menijo, da so na splošno delavnice globalnega učenja primerne za osnovne in srednje šole in da je vedno možno najti čas in razlog, da bi jih izvajali:

»Jaz mislim, da lahko vsak učitelj v osnovni šoli najde možnost, da globalno učenje poveže s cilji osnovnošolskega izobraževanja. Čisto vsako delavnico lahko utemeljiš s splošnimi cilji osnovnošolskega izobraževanja, prav tako pa tudi z učnimi cilji pri geografiji in tudi pri drugih predmetih v posameznem letniku.«

Vključevanje globalnega učenja v pouk na razredni stopnji ter v razredne ure

V treh od štirih fokusnih skupinah so učitelji omenili številne možnosti za vključevanje globalnega učenja v pouk na razredni stopnji osnovne šole (predvsem v prvih dveh triadah) in v razredne ure (predvsem v zadnji triadi osnovne šole ter v srednji šoli).

Več učiteljev je poudarilo, da obstaja velika razlika v poučevanju na razredni in predmetni stopnji. Razredniki na razredni stopnji poučujejo večino predmetov in ves čas delajo z istimi učenci. Zaradi tega imajo tudi več svobode pri načrtovanju urnika. Dobro poznajo otroke in so odgovorni za njihov celosten razvoj ter za splošno dobro počutje v razredu. Njihovo delo zavestno vključuje »učenje za življenje«. Zaradi tega imajo tudi več možnosti za izvajanje tematskih delavnic ter za participatorne metode učenja – oboje pa sovпада s pristopom globalnega učenja.

Učitelji na predmetni stopnji (od 6. razreda naprej) pa v posameznem razredu učijo le eno ali dve uri na teden in so zato omejeni s časom za izvedbo dejavnosti. Poleg tega poučujejo tudi večje število učencev, jih težje spoznajo in se zato tudi manj ukvarjajo z vsakodnevnim življenjem otroka.

1.4. Gradiva

Poleg obveznih gradiv 97 % v raziskavi sodelujočih učiteljev pri poučevanju uporablja dodatna gradiva.

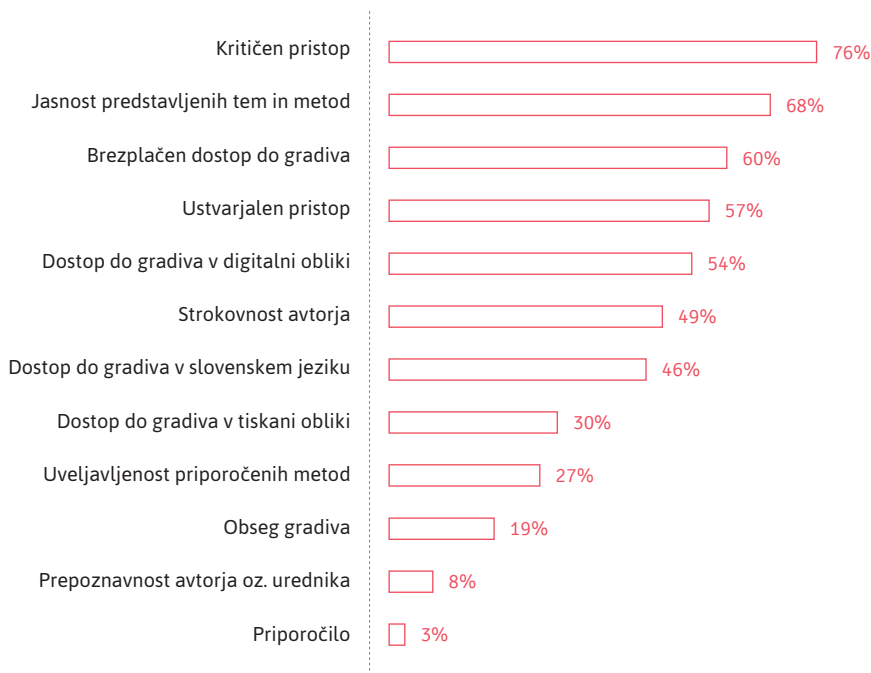
- Učitelji iščejo dodatna gradiva, ko:
- ~ potrebujejo sveže, ažurne podatke,
 - ~ želijo popestriti pouk,
 - ~ jim manjka celotna tema ali način podajanja snovi,
 - ~ se ne strinjajo s tem, kar je napisano v učbeniku,
 - ~ želijo učencem podati več vidikov, predstaviti alternativne vire podatkov
 - ~ želijo, da učenci sami izdelajo gradiva (npr. poiščejo informacije in sami posnamejo filmčke).

Več kot polovica učiteljev, ki so sodelovali v fokusnih skupinah, je pri pouku že uporabila Humanitasov priročnik *Svet med vrsticami* (ibid.). Po njihovem mnenju je omenjeni priročnik najbolj uporaben pri poučevanju geografije ter državljanske in domovinske vzgoje in etike. Kljub temu da so vsebino priročnika zelo pohvalili, so izpostavili, da so nekatere delavnice predolge za eno učno uro, za njihovo izvedbo moraš imeti na voljo več časa ali pa si moraš vzeti čas, da jih skrajšaš in prilagodiš eni učni uri.

Kot prikazuje spodnja grafika, so po mnenju učiteljev za uporabo dodatnih gradiv najbolj pomembni naslednji kriteriji: kritičen pristop (76 %), jasnost predstavljenih tem in metod (68 %) in brezplačen dostop do gradiva (60 %).

Najmanj pomembni kriteriji pa so: priporočilo (3 %), prepoznavnost avtorja (8 %) in obseg gradiva (19 %).

Kateri so ključni kriteriji za uporabo dodatnih gradiv, ki jih uporabljate pri poučevanju?

Učitelji pogosto nimajo časa, da bi si sami izdelali oziroma poiskali dodatna gradiva, tako da jim zelo prav pridejo opisi delavnic, ki so že pripravljene, preizkušene in prilagojene učnim ciljem:

»Učitelji smo taki, da dodatna gradiva pogosto iščemo po liniji najmanjšega odpora. Če bom gradivo dobila v obliki opisa delavnice in bo izvedba enostavno razložena, bom to uporabila. Če moram sama iskati podatke za svet ali pa slike, pripravljati učne liste in podobno, pa tega ne bom uporabila. Se mi časovno ne izide.«

- Pri izbiranju dodatnega gradiva za uporabo pri pouku je učiteljem pomembno tudi:
- ~ da so viri zanesljivi,
 - ~ da so podatki ažurni,
 - ~ da so že sami preizkusili delavnico, recimo v okviru usposabljanj (če je le možno),
 - ~ da so navodila jasno napisana.

2

Sposobnosti in potrebe učiteljev

V tem poglavju bomo izpostavili tematske in sistemske izzive vključevanja globalnega učenja v šoli. Najprej bomo izpostavili, katere teme so po mnenju učiteljev najbolj občutljive in kontroverzne, pa tudi kako se z njimi soočajo pri poučevanju. Izpostavili bomo sposobnosti učiteljev za naslavljanje tovrstnih tem ter izzive, s katerimi se pri tem soočajo. Navedli bomo tudi nekaj tem, ki so po mnenju učiteljev prav tako pomembne za obravnavo v razredu. Na koncu bomo te izzive postavili v širši kontekst šolskega sistema in preverili, kako ta omejuje ali spodbuja učitelje k vključevanju globalnega učenja v poučevanje.

2.1. Tematski izzivi

2.1.1. Občutljive teme

Po mnenju sodelujočih učiteljev so ena izmed najbolj občutljivih tem za naslavljanje pri pouku migracije (50 % vprašanih v anketi in učitelji v vseh fokusnih skupinah so omenili to temo).

Druge najpogosteje omenjene občutljive teme v spletni anketi so: enakost spolov, socialna pravičnost in kulturna raznolikost.

Tudi iz pogovorov v okviru fokusnih skupin je razvidno, da je za učitelje najbolj problematično obravnavanje migracij in kulturne raznolikosti, pri čemer so še posebej izpostavili vprašanja, povezana z versko in nacionalno raznolikostjo. Pri naslavljanju enakosti spolov je najbolj občutljivo naslavljanje diskriminacije do istospolno usmerjenih.

Učitelji se z omenjenimi temami težko soočajo, ker:

- ~ imajo učenci trdna prepričanja, ki si jih izoblikujejo pod vplivom doma, okolice ali medijev, in jih močno zagovarjajo (družba kot celota je zelo negativno razpoložena do vprašanja migracij, položaja beguncev ipd.),
- ~ učenci slišijo sovražni govor, ki ga širijo nekatere politične stranke, in nekateri zapadejo pod njegov vpliv,
- ~ učenci pogosto težko vidijo širšo sliko,
- ~ učenci se počutijo ogroženi in zmedeni zaradi različnih medijskih manipulacij (npr. ogrožena je varnost države, kakovost življenja se bo znižala, za ženske ne bo varno, da bi same hodile naokoli, begunci predstavljajo strošek in porabljajo naš denar, islam pogosto povezujejo s terorizmom),
- ~ učenci imajo predsodke o priseljencih iz republik bivše Jugoslavije ter drugih, ki prihajajo iz držav globalnega juga.

Med pogovorom v fokusni skupini je ena od učiteljic še posebej izpostavila občutljivo vprašanje integracije in sobivanja v njenem kraju. Poučuje namreč v šoli, kjer je veliko priseljencev, ki se družijo v skupinah ter se tako počutijo močne in so včasih nestrpni do drugih. Omenila je težave, ki jih ima v enem od razredov, v katerem je skupina petih priseljencev:

»Zadnje časa je vprašanje različnih verstev in narodnosti najbolj občutljiva tematika predvsem pri priseljenih oziroma pri drugi generaciji priseljencev, trenutna situacija pa je zelo pereča z vidika sobivanja. Ta skupina učencev priseljencev je zelo močna in glasna, včasih tudi fizično agresivna. Njihova ekonomska situacija doma je slabša, starši so večkrat manj izobraženi in že od začetka imajo zamere do ostalih. Drugi učenci se jih bojijo in se ne upajo postaviti zase ali govoriti o svoji veri. Pravijo, da je edini bog Alah. Prej so bili tihi, nevidni, zdaj se je pa obrnilo. Začenjajo se povezovati v skupine, začnejo govoriti ali peti v svojem jeziku in so zelo občutljivi, če jim učiteljica kaj reče – zelo hitro te označijo, da si rasistična. Tukaj sta že tako različni kulturi, včasih tudi starši pridejo na govorilne ure in rečejo, da njihov otrok ne bo poslušal učiteljice, ker je on moški in ti si ženska.«

Učiteljica je izpostavila, da je treba učence naučiti sobivanja z več vidikov: torej ne samo na način, kako naj slovenski učenci sprejemajo priseljence in njihov način življenja, ampak tudi obratno. Če temu ne bomo posvetili dovolj pozornosti, bo prišlo do težav, če se bo povečalo število priseljencev v prihodnosti.

Učitelje skrbijo tudi reakcije staršev in njihovo obsojanje, da zastopajo le eno stališče. To je še posebej očitno pri naslavljanju teme o pravicah istospolnih in verstev:

»Vprašanja, povezana s pravicami istospolno usmerjenih, so tema, ki se je noben od nas ne upa nasloviti zaradi reakcije staršev, da propagiramo homoseksualnost itn. Ta tema je tabu. Otroci pa so odprti in bi se radi o tem pogovarjali.«

»Ko iščemo povezave med različnimi verstvi, si na tankem ledu, kar se staršev tiče. Imajo nekaj ugovorov, ampak naslavljanje te teme je potrebno.«

2.1.2. Kako se učitelji soočajo z občutljivimi temami oziroma izzivi?

Čeprav je težko, se večina učiteljev ne ustraši teh tem in spodbuja pogovore in razprave med učenci oz. dijaki, kadar se te teme slučajno pojavijo med poukom.

Veliko učiteljev se tudi zavestno odloči, da je potrebno te tematike naslavljanje in pripravijo delavnice na izbrano temo, povabijo zunanje goste, organizirajo obisk predstav za učence ipd. To je razvidno tudi iz odgovorov v anketi, kjer je več kot 60 % učiteljev označilo, da naslavlja te teme.

V povezavi z anketo vidimo, da je pogostost naslavljanja tematik odvisna tudi od mnenja posameznega učitelja glede občutljivosti obravnavane tematike ter njegove usposobljenosti za naslavljanje tovrstnih tem (med te spadata npr. enakost spolov in migracije).

Zanimiva izjema je kulturna raznolikost, ki je najpogosteje obravnavana tema, hkrati pa je po mnenju sodelujočih učiteljev tudi ena izmed najbolj občutljivih in kontroverznih, še posebej, ko gre za versko ali nacionalno raznolikost.

Učitelji so mnenja, da je naslavljanje teh tematik pomemben del njihovega dela z učenci in to dojemajo kot izziv:

»Meni so te teme izziv. Učenci so lačni pogovora, da lahko pridejo do svojih zaključkov ... Pridejo v razred in se želijo pogovarjati o nečem, kar so slišali v medijih ... To vedno podpiram in zato se skupaj pogovorimo. To je moje delo. Ne ustrašim se teh tem in tudi stojim za tem, kar rečem. Je pa težko.«

Učitelji verjamejo, da je ena od njihov vlog ta, da naslavlajo različne teme in odpirajo debate z učenci, tudi če nimajo na voljo podrobnih podatkov oziroma niso »strokovnjaki« na določenem področju. Učitelji so dovolj samozavestni, da odprejo teme in prostor za razprave in odreagirajo na želje učencev za pogovor.

»Jaz sem velikokrat presenečena, da se lahko tudi jaz veliko naučim od učencev. So izjemno pravični, imajo izjemen čut. Pustiti jih moraš, da sami razmišljajo. Potrebujemo le malo teorije in včasih jih je potrebno malo usmeriti.«

Učiteljem tudi ni težko priznati, da česa ne vedo. V takšnih primerih učencem predlagajo, da bi skupaj poiskali odgovore:

»Tudi če nisem vsebinsko vešč v tematiki, če mi v čem zmanjka znanja, se pač usmerim na odnose. Izpostavim, da smo vsi ljudje, da se vsi lahko zmotimo. Če se zmotim, se bom tudi opravičila, na človeški ravni uredim situacijo, se pogovorim z učenci. Tudi večina konfliktov se tako reši.«

Kljub temu so nekateri učitelji izpostavili, da si ne upajo iti pregloboko pri naslavljanju določenih tem, saj se ne počutijo dovolj usposobljeni. Pri vsebinskih vprašanih so še posebej zadržani učitelji jezikov, saj jih skrbi, da nimajo dovolj znanja o posameznih temah, in se bojijo, da bi zaradi tega učence oz. dijake zavajali z napačnimi informacijami:

»Dijaki vedo, če ti veš ali ne. Oni pobrskaajo po internetu, če je informacija točna ali ne, medtem ko ti govoriš ... Ne bi se podala v neko debato, ne da vem, o čem govorim. V svojih pripravah elementov globalnega učenja nimam zapisanih, ampak ko učim, opažam izredno veliko potrebo za te stvari in sama opažam, da nisem dovolj kompetentna, nimam dovolj znanja. Ne počutim se dovolj usposobljeno, ker so teme izredno občutljive in nimam toliko časa, da bi iskala vse potrebne podatke. Za naslavljanje teh tem so potrebne priprave, saj ne bom prišla v razred in si kar izmišljevala. Iz mojega osebnega vidika se zaenkrat ne čutim dovolj pripravljena za to.«

Še posebej za nove, mlajše učitelje so te tematike lahko izziv:

»Debato sem začela z enim razredom, potem pa sem si rekla, da se tega ne grem več. Debato sem morala prekiniti in smo šli naprej s snovjo. Z učenci se nikakor ni dalo debatirati, sploh se nismo uspeli pogovarjati kot normalni ljudje ... Bilo je, kot da me nadirajo. Vem, da takšnih stvari ne smeš osebno vzeti, ampak sem nova na šoli in še nimam veliko izkušenj.«

Pogovor v obliki fokusnih skupin se je izkazal kot dobra priložnost za podporo drug drugemu in učitelji so si med seboj spontano izmenjali izkušnje, namige in nasvete, kako se soočati z občutljivimi temami v razredu. Izpostavili so naslednje metode oz. priporočila:

PRIMER 1: VŽIVLJANJE V RAZLIČNE SITUACIJE

Z namenom, da bi spodbujali razvoj empatije med učenci, je več učiteljev izpostavilo metode, ki učencem omogočajo, da se postavijo v določeno situacijo. Ko naslavlja begunsko tematiko, naj si učenci poskušajo predstavljati, kako bi bilo, če bi se znašli v vojnem stanju, če bi bilo njihovo življenje ogroženo, če bi morali na hitro spakirati in pobegniti itn. Poskušajo naj si predstavljati, kako bi se v takšni situaciji počutili, kaj bi pričakovali od drugih ljudi in držav ipd. Ali na primer v primeru obravnavanja verske raznolikosti, če imajo učenci odklonilen odnos do postavitve džamije v Sloveniji – v takšnem primeru si lahko predstavljajo, kako bi bilo, če bi kot katoličani živeli v Savdski Arabiji in bi tamkajšnji prebivalci nasprotovali postavitvi njihove cerkve.

Glede razumevanja in strpnosti do drugih verstev je ena od učiteljic povedala, kako se je tega lotila: namesto da bi vsak učenec predstavil svoje versko prepričanje, so učenci v manjših skupinah izžrebali eno od svetovnih verstev ter pripravili predstavitev za ostale učence. Tako je na primer učenec, ki je musliman, pripravil predstavitev budizma namesto islama. Po predstavitvah so učenci, ki so to želeli, ostalim povedali, kateri veri dejansko pripadajo. Na tak način se je vsak učenec počutil pomembnega, ker je lahko predstavil informacije o svojem verskem prepričanju, hkrati pa je to omogočilo razumevanje različnih svetovnih verstev s strani ostalih učencev.

PRIMER 2: UČENJE VEŠČIN RAZPRAVLJANJA

Učitelji menijo, da učenci na splošno želijo sodelovati v razpravi ter so zdaj bolj odprti do pogovora o različnih temah, kot so bili pred leti. Razlog za to je morda dejstvo, da imajo lažji dostop do informacij zaradi uporabe interneta. Večkrat pridejo v razred s trdnimi prepričanji, ki so jih slišali drugje, vendar so tudi empatični in hitro dojemajo stvari oziroma nanje začnejo gledati z različnih zornih kotov, če jim to omogočiš. Potrebujejo le prostor in čas za razmišljanje ter znanje osnovnih veščin razpravljanja:

»Da lahko sploh razbiješ stereotype in predsodke in na novo gradiš poglede, je potrebno učence oziroma dijake naučiti, kako argumentirati, zakaj spoštovati drugačna mnenja, kako poteka proces debate. Nato pa se lahko vrneš nazaj do prvotne tematike in jih vprašaš, če bi še vedno zagovarjali mnenje, ki so ga izrazili prej.«

PRIMER 3: POGLED Z VEČ PERSPEKTIV

(zgodovinska, geografska, verska idr. perspektiva)

Pri naslavljanju občutljivih tem učitelji spodbujajo učence, da na obravnavano tematiko pogledajo s čim več zornih kotov in z različnih perspektiv. Ena od bolj občutljivih tem, s katero so povezani številni stereotipi in predsodki učencev, so migracije. Učitelj naj učence spodbuja k razmisleku o migracijah kot naravnem pojavu, ki je značilen tako za preteklost kot za sedanjost. Učenci naj razmislijo o razlogih za preseljevanje ljudi (vojna, delo, ljubezen, politično preganjanje, naravna katastrofa idr.) ter poiščejo primere iz svojega okolja (selitve družinskih članov, sorodnikov, prijateljev). Učitelj naj učencem predstavi primere iz preteklosti (npr. selitev številnih Slovencev v Argentino, Avstralijo itd.) ter sedanjosti (npr. zaposlovanje številnih Slovencev v Avstriji, Nemčiji itd.). Učitelj naj učencem predstavi aktualno statistiko (število odobrenih prošenj za mednarodno zaščito (azil) v Sloveniji, število beguncev v Sloveniji in po svetu ipd.). Učitelj lahko povabi gosta – begunca ali begunko, ki živi v Sloveniji, da učencem predstavi svojo zgodbo. Na ta način se učenci začnejo zavedati, da ima vsak človek svojo zgodbo in da ne moremo vseh ljudi »metati v isti koš«.

PRIMER 4: IZKUSTVENO UČENJE

Pri globalnem učenju je zelo pomembno, da pri učencih spodbujamo učenje, ki je povezano z izkušnjami izven razreda, ter jih motiviramo, da se sami ali skupaj z drugimi angažirajo. Na ta način spodbujamo tudi medvrstniško učenje ter razvijanje empatije.

»Jaz se trudim, da bi se otroci lahko čim bolj vživeli, tudi sama jim predstavim nekaj teorije, potem pa poskušam izvajati aktivnosti, ki jim omogočajo, da čim bolj začutijo stvari, da postanejo empatični do drugih. Peljem jih tudi na teren, na delavnice, da se lahko vživijo v različne vloge, se znajdejo v različnih situacijah ter se naučijo reševati konkretne probleme. Spodbujam jih, da sami posnamejo filme, tako da najprej napišejo scenarije in poskušajo na svoj način prikazati, kje v svetu so problemi, na kakšen način bi jih lahko rešili. Predvsem jim hočem povedati, da imajo možnosti vplivati na stvari in da so pomembni.«

PRIMER 5: VSAK PRISPEVEK JE POMEMBEN

Namen globalnega učenja ni obremeniti otroka z občutkom krivde oziroma obupanosti, temveč mu pokazati, kako lahko z majhnimi koraki prispeva k velikim spremembam:

»Včasih so otroci že malo preveč zasuti z informacijami in predlogi o tem, kaj lahko naredijo, pa se jim zdi to vse brez veze. Zato jim velikokrat rečem, da sem vesela, ker že prispevajo k temu, da so aktivni državljani, da nekaj delajo, pa se čudijo in sprašujejo, kaj so sploh naredili. In potem jim povem, da je že njihov odnos pomemben ter kakšno stališče zastopajo in kako z ljudmi govorijo. Povem jim, da že s tem, ko se pogovarjajo z drugimi in jim predstavljajo svoja stališča, ozaveščajo ljudi okoli sebe, ter da je že to pomembno.«

Pozorni moramo biti na to, da učencev ne obremenjujemo preveč. Pomembno je, da ne izpostavimo le problemov in kritik, temveč učencem pomagamo, da sami poiščejo alternativne rešitve. Tako lahko na primer pri obravnavi potrošništva izpostavimo alternativne oblike trgovin (trgovina z rabljenimi stvarmi, trgovina z izdelki brez embalaže, pravična trgovina, trgovina z lokalno pridelanimi ali izdelanimi stvarmi, knjižnica reči, izmenjevalnica ipd.).

PRIMER 6: OSEBNE IZKUŠNJE OZIROMA ZGODBE

Učence običajno zelo pritegnejo zgodbe in osebne izkušnje iz resničnega življenja. Pomembno pa je, da učencem ponudimo možnost, da tudi sami delijo svoje zgodbe oziroma svoje izkušnje, a le, če to želijo. Ena od učiteljic je izpostavila, da kadar želi v razredu spodbuditi bolj aktivno sodelovanje učencev v pogovoru, »jim ponazori z njim domačim primerom. Ko jim situacijo približamo na osebni ravni, vsak pove svoje mnenje.«

PRIMER 7: RAZNOLIKOST TEMATIK

Sodelujoči učitelji so še posebej izpostavili pomembnost obravnavanja razkolniških tematik, saj učence zanimajo različne stvari. Menijo, da če se preveč ukvarjaš z eno in isto temo, pride do tega, da učenci izgubijo interes, saj so enostavno prenasičeni z informacijami in to lahko sproži nasproten učinek (v angleščini »compassion fatigue«):

»Jaz sem izvajala veliko delavnic na temo migracij. To je tako občutljiva tema, da če se je napačno lotiš, lahko sprožiš napačen učinek. To temo je potrebno obravnavati postopoma in vsake toliko časa. Potem smo za nekaj časa prenehali, saj je bilo s strani učencev slišati odklonilna mnenja. Ugotovila sem, da moram nadaljevati na drugačen način in da lahko stereotipe razbijem tudi s konkretnimi podatki in dejstvi. Predvajala sem jim različne filmčke, vključila pa sem tudi nekaj lastnih izkušenj o prostovoljnem delu z begunci na Šentilju.«

Zato moramo biti pozorni, da ne pretiravamo z eno in isto tematiko, temveč z učenci obravnavamo raznolike teme, med katerimi vsak lahko najde tisto, ki ga zanima.

PRIMER 8: POZORNI MORAMO BITI, DA NE ZAGOVARJAMO LE ENEGA STALIŠČA

Pri globalnem učenju je pomembno, da smo pri obravnavanju tem čim bolj objektivni in učence spodbujamo, da si sami ustvarijo mnenje o stvareh.

Učitelji vztrajajo pri tem, da morajo ostati objektivni oziroma nevtralni, da učencem ne želijo povedati, kaj je prav in kaj ne oziroma jim vsiljevati svojega mnenja. Njihova vloga je predvsem to, da spodbujajo pogovor:

»Mislim, da ni fajn, da učencem kot učitelj govoriš, kako mora biti, stvari jim ne smemo očitati. Ni fajn, da se postaviš v vlogo strokovnjaka za vse, tudi učence moraš vprašati za mnenje, poskušati moraš biti nevtralen. Le v primeru, da je res nekaj narobe, jim poveš, da to ni prav, da gre za diskriminacijo, nasilje ipd. Če so njihova mnenja različna, je to v redu.«

Sodelujoči učitelji niso bili prepričani, če je prav, da v razredu jasno izrazijo svoje mnenje oziroma stališče. Nekateri menijo, da ni nič narobe, če izraziš svoje stališče, če se tega zavedaš, drugi pa menijo, da je bolje ostati čim bolj nevtralen.

Ena od učiteljic je povedala, da »z mimiko obraza in tonom glasu daš otrokom vedeti, na kateri strani si. Za vse te teme imam svoja mnenja, ki jih strastno zagovarjam, znam pa biti tudi objektivna. Če bi vedela, da se preveč zavzamam le za eno stran, potem se mogoče te tematike ne bi dotikala.«

2.2. Teme, ki potrebujejo več pozornosti

Med pogovori o občutljivih temah so učitelji izpostavili tudi tematike, za katere menijo, da so premalo obravnavane oziroma si zaslužijo več pozornosti v poučevanju:

Potrošništvo: Učitelji menijo, da je to velik problem v Sloveniji in je treba zato pri učencih spodbujati kritično mišljenje o tej temi, še posebej med najstniki, ter jim predstaviti možne alternative. Potrošništvo pa je tudi tematika, preko katere se lahko učitelj naveže še na številne druge teme (pridelava hrane, oblačila, onesnaževanje idr.).

Strpnost in sprejemanje raznolikosti: Nekateri učitelji opažajo, da je med učenci stopnja razumevanja in sprejemanja raznolikosti ter strpnosti precej nizka. Učenci bi morali raznolikost videti kot nekaj pozitivnega, morali bi se zavedati, da kljub temu, da smo si med seboj različni, lahko najdemo skupni jezik. Sprejemanje raznolikosti med učenci vpliva tudi na njihovo sodelovanje pri pouku, saj je »zelo odvisno od vzdušja v razredu, še posebej pri starejših učencih. Če so odprti drug do drugega in se razumejo, lahko zelo dobro sodelujejo. Če pa je med njimi veliko negativnih odnosov, potem so raje tihi, saj se bojijo, da bi se osmešili pred sošolci – takrat ne

bodo sodelovali, razen če gre za oceno, drugače bodo raje tiho.« Ena od učiteljic je izpostavila tudi strpnost na socialnih omrežjih: »Dosti več si upajo napisati v Facebook skupinah kot povedati v obraz. Ne razumejo, da to lahko spravi koga v slabo voljo, da se kdo lahko tudi ustraši, čeprav ni resnično. Ne dojamejo, da je to tudi neka vrsta nasilja. Ker nimajo osebnih stikov, jim popustijo vse zavore in si privoščijo marsikaj, česar v razredu ne bi izrekli direktno.«

Samorefleksija: Učitelji menijo, da je pri pouku premalo prostora za samorefleksijo. Ena od učiteljic tako meni, da se ji »zdi pomembno, da otrok pogleda vase, da naredi samorefleksijo, spozna samega sebe. Če poznaš samega sebe, potem tudi druge lažje razumeš. Najprej je treba razumeti sebe, potem druge. Če je možno, v tem vrstnem redu.«

Trajnostni turizem: Po mnenju učiteljev je to aktualna tema v Sloveniji, saj se turizem v zadnjih letih zelo hitro razvija. Učenci imajo direkten stik in izkušnje s turizmom, zato tudi hitro dojamejo težave, ki jih turizem lahko prinese. Ena od učiteljic z Obale je omenila, da njeni učenci vsak dan vidijo, kako onesnaženo je morje in to jih zelo moti.

2.3. Sistemski izzivi

Poleg že omejenih izzivov, s katerimi se učitelji soočajo pri naslavljanju občutljivih globalnih tem, se soočajo tudi z naslednjimi težavami v okviru šolskega sistema:

2.3.1. Časovna omejitev

Glavna omejitev pri vključevanju pristopa globalnega učenja v poučevanje je čas. Šolska ura traja le 45 minut, to pa je pogosto premalo časa, da bi se učenci sprostili in imeli resno debato, v okviru katere bi lahko vsak kaj povedal, ter bi potem pogovor tudi smiselno zaključili.

2.3.2. Sistematičnost

Tudi v primerih, ko učitelji že vključujejo globalno učenje v svoje poučevanje, to ni sistematično. Možnosti za to je premalo, da bi imeli dolgoročni vpliv na učence. Največja ovira, da bi vsebine globalnega učenja lahko bolj kontinuirano vključevali v pouk, so prenatrpani učni načrti, v srednjih šolah pa tudi številne obveznosti zaradi priprav na maturo: »Kar se tiče delavnic, ki sem jih že izvajala, mislim, da so imele učinek na učence, ampak žel ne dolgoročnega. Tisti trenutek pri uri so bili šokirani, morda še naslednjo uro, čez mesec, dva pa so šli nazaj v svojo rutino. Da bi imeli večji učinek, bi morali globalne teme obravnavati bolj pogosto in pri več predmetih. Da se o teh temah ne bi učili le pri geografiji – če bi se o tem učili tudi pri matematiki, biologiji, sociologiji, bi bil v enem letu sigurno učinek. To je dolgoročen proces, to ni učenje za eno leto. Recimo, če bi od 1. do 9. razreda otrokom vsak mesec, enkrat na mesec to predstavljali, bodo v 9. razredu ti otroci veliko bolj dojemljivi za te zadeve.«

2.3.3. Interes učitelja

Glede na to, da globalno učenje ni sistematično vključeno v učne načrte, je obravnavanje globalnih tem pogosto odvisno od posameznega učitelja. Če ima učitelj voljo in interes za obravnavanje globalnih izzivov, najde tudi možnosti, kako to vključiti v učni načrt.

2.3.4. Preverjanje znanja

Težavo predstavlja tudi dejstvo, da veliko učiteljev uči učence izključno za preverjanje znanja: »V srednji šoli učijo izključno za maturo, ne več za dejansko znanje angleščine, ne več za življenje, delamo izključno tipe vaj za maturo, in to zdaj ponavljamo tudi mi v osnovni šoli. Zato ti potem zmanjka časa za pomembne stvari, za pomembne debate. Otroke bi radi naučili, da bi razumeli zgodovinske procese, zakaj se je kaj zgodilo, zakaj je zdaj tako, na koncu pa jih spet zasuješ z raznimi faktografskimi podatki, ki jih NPZ zahteva.«

2.3.5. Poglobljenost

Glede na to, da je vključevanje globalnega učenja v pouk sporadično, učenci nimajo dovolj možnosti, da bi se resno poglobili v izbrano tematiko in jo tudi občutili, ravno to pa je pomembno za razvijanje empatije in želje, da bi sami prispevali k spremembam na bolje: »Če želiš nekaj ponotranjiti, moraš to doživeti na čustveni ravni.« Učence je težko postaviti v neko vlogo, če niso aktivni, soudeleženi: »Zelo težko je narediti preboj iz njihove pozicije pasivnosti do razumevanja globalnih problemov sveta, do prepoznavanja svoje vloge ter lastnih zmogljivosti v tem procesu.«

2.3.6. Delo izven šole

Pomembno je, da imajo učenci možnost, da sami nekaj naredijo, da so aktivni, saj jim to omogoča, da obravnavano tematiko ponotranjijo in imajo zato večjo motivacijo za iskanje rešitev. Da jim to lahko omogočiš, je treba po mnenju učiteljev organizirati projekte in možnost za pridobivanje izkušenj v realnem življenju izven šole, ne le delavnice, saj je to zanje še vedno nerealno oz. »zaigrano/umetno« okolje. Terensko delo in delo z zunanjimi izvajalci pa zahteva ogromno organizacije in časa, zato na ta način dela le 32 % sodelujočih učiteljev.

2.3.7. Podpora vodstva šole in sodelavcev

Ključnega pomena za vključevanje globalnega učenja v pouk pa je podpora vodstva šole. Večina sodelujočih učiteljev je izrazila zadovoljstvo s podporo vodstva na njihovih šolah, nekateri pa si želijo tudi več podpore in interesa s strani sodelavcev. »Meni je pomembno, da vodstvo ve, s čim se jaz ukvarjam in kakšen je moj namen – to je prva stvar, ko sem se odločila za sodelovanje v projektu. Vendar sem povedala, da sama ne bom delala na tem. Želela sem, da mi ravnatelj zagotovi kolektiv, nekaj ljudi, ki bodo potem z mano to delali. Z vodstvom smo se dogovorili, da bomo globalnemu učenju najprej v 9. razredu namenili eno uro v letu, potem dve, potem eno uro na mesec, tako da bomo poskušali globalno učenje postopoma vkomponirati v učni načrt. Drugače se jaz ne grem. Spremenila bi mogoče tri otroke, težave bi imela s sodelavci, ki bi spraševali, kaj se grem, kaj sem se spet spomnila ... V takem primeru si razdvojen, ker veš, da delaš nekaj dobrega, a istočasno veš, da si del kolektiva, ki tega ne odobrava – tako lahko delaš mogoče par let, potem pa ti zmanjka energije. Zato je res pomembno, da imaš podporo v svojem okolju.«

Nekateri učitelji so dodali, da včasih tudi podpora vodstva ni dovolj, saj imajo velikokrat premalo manevrskega prostora za drugačen način dela.

3

Zaključki in priporočila

Raziskava je pokazala, da so učitelji kljub številnim oviram in izzivom zelo motivirani in pripravljeni obravnavati različne globalne teme, tudi tiste bolj občutljive, saj verjamejo, da je to njihova vloga. Razvili so že nekaj metod oziroma tehnik za naslavljanje občutljivih tem (kot je opisano v 2. poglavju), da pa bi to lahko nadgradili, predlagamo naslednja priporočila – ta so povezana s podporo, ki jo lahko Društvo Humanitas nudi učiteljem pri bolj poglobljenem vključevanju globalnega učenja v poučevanje, ter s spremembami šolskega sistema, ki si jih želijo učitelji.

3.1. Priporočila za spodbujanje vključevanja globalnega učenja v poučevanje

3.1.1. Gradiva za učitelje

Najbolj pomembno podporo učiteljem v okviru tega projekta bodo predstavljala gradiva, ki bodo prilagojena učnim ciljem posameznega predmeta. Gradiva bodo razvijali učitelji skupaj s strokovnjaki globalnega učenja in bodo zbrana v priročnikih, namenjenih širšemu krogu učiteljev.

Gradiva bodo:

- ~ pripravljena za posamezne šolske ure ter bodo vključevala napotke za poglobljanje vsebine,
- ~ vsebovala predloge za naslavljanje občutljivih tem s pomočjo konkretnih primerov,
- ~ vsebovala ažurirane podatke,
- ~ vsebovala didaktična orodja: foto in videogradiva, predstavitvena ali druga relevantna strokovna gradiva za posamezna področja, predstavitve več vidikov ter novih pristopov pri predstavljanju globalnih izzivov,
- ~ nudila uporabo različnih metod (gledališke tehnike, kreativno izražanje, vizualizacija idr.),
- ~ izpostavljala konkretne rešitve oziroma alternative ter predloge za doseganje pozitivnih družbenih sprememb.

Dobra iztočnica za razvoj gradiv so predlogi, metode in gradiva, ki jih učitelji že uporabljajo in so omenjena v 2. poglavju tega poročila.

Pri izboru tem, ki bodo obravnavane v gradivih, lahko pridejo v poštev tiste, ki so jih učitelji izpostavili za najbolj občutljive (omenjene na straneh 14 in 15) in/ali tiste, ki jih učitelji štejejo za pomembne, a premalo vključene (omenjene na straneh 19 in 20).

Učitelji so omenili, kako zelo so pomembni dobri odnosi med učenci, da lahko sploh razvijejo zdrav pogovor v razredu. Opozorili so tudi na negativne odnose, ki se širijo preko socialnih omrežij. Zato bi bilo zelo smiselno pripraviti tudi gradiva oziroma delavnice, ki naslavljajo odnose (medsebojne, medkulturne in samo-refleksijo), saj so dobri odnosi podlaga za vse druge tematike. To je še posebej pomembno v času hitrega porasta socialnih omrežij, ko digitalna komunikacija hitro vdira v svet najstnikov in vpliva na oblikovanje njihovih odnosov in razumevanja njih samih, drugih in sveta okoli njih.

Pomembna pa so tudi gradiva ali projekti, ki omogočajo več konkretnih akcij, povezanih s področji globalnega učenja, v katere se lahko učenci vključijo na različnih ravneh (razumsko, čustveno) ter spodbujajo razvoj odgovornosti in empatije.

3.1.2. Vključevanje gostov

Učitelji so pohvalili interaktivne predstave, kot je npr. *Skozi oči begunca*, ter možnost pogovora z ljudmi, ki z učenci delijo svojo zgodbo. Učitelji bi si želeli imeti več možnosti za vključevanje zunanjih gostov na svojih šolah, s katerimi bi se učenci lahko pogovorili in jim na ta način približali obravnavano tematiko.

3.1.3. Promocija globalnega učenja

Učitelji, ki so že seznanjeni z globalnim učenjem, naj priločnike oziroma gradiva predstavijo svojim sodelavcem v zbornici, razrednim učiteljem in ravnateljem.

Zaželeno je strateško širjenje gradiv in znanja o globalnem učenju tam, kjer je največ možnosti oziroma interesa:

- ~ promocija gradiv med učitelji razredne stopnje ter učitelji, ki imajo razredne ure na srednjih šolah: ti učitelji lahko bolj pogosto obravnavajo različne tematike globalnega učenja, saj imajo pri poučevanju več svobode in maneverskega prostora kot predmetni učitelji.
- ~ promocija gradiv med učitelji državljske in domovinske kulture in etike: ti učitelji se pri obravnavi številnih tem ne zanašajo le na predpisan učbenik, temveč pogosto iščejo gradiva drugod. Številne tematike globalnega učenja se zelo prekrivajo z učnimi cilji tega predmeta, zato je tu velik potencial za širjenje globalnega učenja.
- ~ promocija dejavnosti Društva Humanitas med učitelji: učitelji so predlagali, da bi predstavniki društva lahko sodelovali pri predmetnih študijskih skupinah, v okviru katerih bi učiteljem lahko predstavili delovanje društva in pristop globalnega učenja (s predstavitvami konkretnih delavnic).
- ~ regionalno delovanje: učitelji so priporočili bolj regionalno delovanje društva, saj bi na ta način lahko dosegli več učiteljev.

3.2. Dodatna priporočila

3.2.1. Smernice za globalno učenje

Poleg priprave gradiv za posamezen predmet je ključnega pomena tudi zavedanje, da pri globalnem učenju ne gre le za skrbno načrtovane aktivnosti, ampak je vključevanje globalnega učenja v pouk tudi stvar trenutka oziroma pristop do diskusije o tematikah, ki se spontano pojavijo med poukom zaradi komentarjev ali vprašanj učencev, torej bolj na "mikro ravni" (Scheunpflug, 2011: 29-30). Nekateri učitelji v tej raziskavi so izpostavili prav to in rekli, da so učenci celo bolj odzivni oziroma dojemljivi, če se pogovor nekako »naravno« razvija, namesto da je zavestno načrtovan s strani učitelja oziroma zunanjega izvajalca:

»Pomembno je tudi to, da ni planirano. Da daš prostor za nek pogovor, neko temo, članek, video, napelješ na neko stransko zadevo, da daš neko priložnost. Da se pogovor spontano razvija.«

Zaradi tega bi bilo zelo koristno pripraviti nekaj smernic oziroma okvirov, ki bodo učiteljem lahko v pomoč pri spodbujanju razprave. Smernice naj spodbujajo kritično mišljenje (upoštevanje različnih vidikov in perspektiv ne glede na obravnavano tematiko):

3.2.2. Naslavljanje občutljivih tem

Kljub temu da učitelji želijo pri pouku naslavljanju tudi bolj občutljive oziroma kontroverzne teme in nekateri to v praksi dejansko že delajo, imajo glede tega različne zadržke: od tega, da nimajo dovolj podatkov oziroma znanja o določeni tematiki, do tega, da bi se preveč zavzeli za določeno stališče in ne bi mogli ostati objektivni oziroma zagotoviti odprtega prostora za debato. Zaradi tega bi bilo zelo smiselno skupaj z učitelji razviti splošen okvir oziroma smernice za naslavljanje občutljivih vprašanj in spodbujanje razprave o njih.

Kadar naslavljam kontroverzne teme, moramo biti pozorni, da ustvarimo varen prostor, ki vsem učencem omogoča, da izrazijo svoje mnenje in sodelujejo v debati. V nasprotnem primeru se lahko zgodi, da si učenci ne bodo upali biti iskreni in ne bodo izrazili svojega mnenja in čustev glede obravnavane teme (podali bi morda mnenje, za katerega bi mislili, da ga drugi želijo slišati in menijo, da je pravo). Zaradi tega je treba ustvariti prostor, v katerem so različna mnenja, tudi tista bolj kontroverzna, dobrodošla. Na ta način učencem nudimo tudi priložnost, da v varnem okolju osvojijo veščine razpravljanja, argumentiranja, aktivnega poslušanja, sodelovanja, sprejemanja različnih mnenj in pogledov – veščin, za katere učitelji, sodelujoči v tej raziskavi, menijo, da jim je potrebno v šoli nameniti več pozornosti.

Ob pripravi gradiv za vključevanje globalne dimenzije v predmetno poučevanje, bi bilo smiselno nameniti pozornost debati s sodelujočimi učitelji glede vloge učitelja pri naslavljanju občutljivih tem. Pričujoča raziskava je pokazala, da so mnenja med učitelji glede tega nekoliko deljena oziroma nejasna. Nekateri so mnenja, da bi morali učitelji pri naslavljanju občutljivih oziroma kontroverznih tem ostati nevtralni, nekateri menijo, da bi morali izraziti svoje mnenje itd. Enostavnega odgovora na tovrstna vprašanja seveda ni, pomembno pa je, da imajo učitelji, ki bodo sodelovali pri pripravi gradiv, možnost, da izrazijo svoja osebna stališča glede tovrstnih vprašanj, v razredu pa nastopijo samozavestno.

3.2.3. Medijska pismenost

Učitelji so izpostavili vpliv medijev na oblikovanje stališč učencev do različnih občutljivih oziroma kontroverznih vprašanj. Medijski vpliv je v času razširjene uporabe različnih socialnih omrežij ter širjenja lažnih novic izjemno močan in podvrženi smo mu bolj ali manj vsi. Zaradi tega bi bilo smiselno pripraviti neke vrste orodje, ki bi bilo učiteljem v pomoč pri kritičnem analiziranju medijskih novic z učenci.

Primer orodja, ki bi ga lahko uporabili kot iztočnico pri pripravi orodja za delo z učenci:

	Ključna beseda	5 ključnih konceptov	5 ključnih vprašanj
1.	Avtorstvo	Vsa sporočila v medijih so "skonstruirana".	Kdo je ustvaril to sporočilo?
2.	Oblika	Medijska sporočila so sestavljena z uporabo kreativnega jezika, ki ima svoja pravila.	Katere kreativne tehnike so uporabljene, da bi pritegnile mojo pozornost?
3.	Publika	Različni ljudje doživljajo isto medijsko sporočilo na različne načine.	Kako bi lahko različni ljudje razumeli to sporočilo drugače od mene?
4.	Vsebina	Medijska sporočila vsebujejo vrednote in poglede.	Kakšen življenjski stil, vrednote in pogledi so/niso predstavljeni v tem sporočilu?
5.	Namen	Večina medijskih sporočil je oblikovanih z namenom pridobivanja zaslužka in/ali moči.	Zakaj je bilo to sporočilo objavljeno?

VIR: [Center for media literacy.](#)

3.2.4. Podporno okolje učiteljev

Učitelji, ki so bili vključeni v raziskavo, so izpostavili potrebo po naslednji vrsti podpore s strani vodstva šole, ki bi jim omogočala lažje in bolj učinkovito vključevanje globalnega učenja v poučevanje:

Vsebinski in časovni vidik	Tehnična podpora	Kontinuiteta
~ Več razumevanja za uporabo različnih metod in naslavljanje različnih tem, ne le strogo predpisanih učnih vsebin. ~ Fleksibilnost in možnost za prilagoditev urnika. ~ Možnost za različne postavitve šolskega pohištva in opreme pri pouku.	~ Projektor v vsaki učilnici. ~ Več razpoložljivega denarja za nakup dodatnega gradiva, obisk predstav in razstav, prevoz v druge kraje ter sodelovanje na taborih. ~ Vključevanje zunanjih izvajalcev in sodelavcev v učni proces. ~ Vključevanje nevladnih organizacij kot »alternativne stroke« pri posodobitvah učnih načrtov in možnost, da bi učni načrti vsebovali več vsebinskih sklopov o temah globalnega učenja. Poučevanje in obravnavanje tovrstnih tem bi tako postalo načrtno in obvezno ter ne bi bilo prepuščeno dobri volji in osveščenosti učitelja.	~ Obravnavanje tem globalnega učenja pri vseh šolskih predmetih. ~ Več medpredmetnega povezovanja. ~ Vzpostavitev delovnih skupin učiteljev, ki se ukvarjajo z globalnim učenjem in si prizadevajo za njegovo vključevanje v poučevanje, z namenom, da bi lahko na vseh šolah širili svoje znanje in izkušnje med sodelavci.

Literatura in viri

Scheunpflug, A. (2011). Global education and cross-cultural learning: A challenge for a research-based approach to international teacher education. *International Journal of Development Education and Global Learning* 3, 2011, str. 29-30.

Clarke, P. (2005). Teaching controversial issues: A four-step classroom strategy for clear thinking on controversial issues. BCTF/CIDA Global Classroom Initiative 2005. Dostopno na: http://www.overcominghateportal.org/uploads/5/4/1/5/5415260/teaching_controversial_issues.pdf (pridobljeno 15.6.2018)

Holden, C. (2007). Teaching controversial issues. V: D. Hicks in C. Holden (ur.). *Teaching the Global Dimension: Key principles and effective practice*. London: Routledge.

Center for media literacy. Five Key Questions Form Foundation for Media Inquiry. Dostopno na: <http://www.medialit.org/reading-room/five-key-questions-form-foundation-media-inquiry> (pridobljeno 15. 6. 2018).

Priloge

Priloga 1 **Anketa o vključevanju globalnega učenja v poučevanje**

Anketa je namenjena izključno tistim učiteljicam in učiteljem, ki pristop globalnega učenja že poznate oz. ga že vključujete v vaše poučevanje.

1. Katere od naslednjih tem globalnega učenja vključujete v poučevanje?

- ~ Kulturna raznolikost
- ~ Socialna pravičnost
- ~ Globalizacija
- ~ Potrošništvo
- ~ Varovanje okolja
- ~ Migracije
- ~ Enakost spolov
- ~ Trajnostni razvoj
- ~ Mir in reševanje sporov
- ~ Drugo:

2. Katere metode uporabljate pri naslavljanju navedenih tem globalnega učenja v razredu?

- ~ Delo v manjših skupinah/delo v parih
- ~ Individualno delo
- ~ Uporaba video/avdio materialov in/ali tehnik
- ~ Uporaba gledaliških tehnik (igra vlog, improvizacija ipd.)
- ~ Kreativno izražanje (risanje, ustvarjanje iz odpadnih materialov ipd.)
- ~ Uporaba družabnih iger
- ~ Vodena vizualizacija
- ~ Živa knjižnica/vključevanje zunanjih gostov
- ~ Terensko delo/delo izven učilnice
- ~ Drugo:

3. Ali poleg obveznih gradiv pri poučevanju uporabljate tudi dodatna gradiva?

- ~ Da
- ~ Ne

4. Če ste pri prejšnjem vprašanju odgovorili z »Da«: Kateri so ključni kriteriji za uporabo dodatnih gradiv, ki jih uporabljate pri poučevanju?

- ~ Prepoznavnost avtorja oz. urednika
- ~ Strokovnost avtorja
- ~ Uveljavljenost priporočenih metod
- ~ Dostop do gradiva v slovenskem jeziku
- ~ Kritičen pristop
- ~ Ustvarjalen pristop
- ~ Jasnost predstavljenih tem, metod
- ~ Obseg gradiva
- ~ Dostop do gradiva v tiskani obliki
- ~ Dostop do gradiva v digitalni obliki
- ~ Brezplačen dostop do gradiva
- ~ Drugo:

5. Ali ste seznanjeni s Cilji trajnostnega razvoja (CTR) v okviru Agende 2030 za trajnostni razvoj?

- ~ Da
- ~ Ne

6. Če ste pri prejšnjem vprašanju odgovorili z »Da«: Ali CTR obravnavate pri predmetnem poučevanju?

- ~ Da
- ~ Ne

7. Katere teme globalnega učenja so po vašem mnenju najbolj občutljive ali kontroverzne za naslavljanje v razredu in zakaj?

8. Kakšno podporo bi potrebovali s strani vodstva šole, da bi pristop globalnega učenja lažje vključevali v poučevanje?

9. Kakšno podporo bi potrebovali s strani Humanitasa in drugih NVO, da bi pristop globalnega učenja lažje vključevali v poučevanje?

Priloga 2 Vprašanja za fokusne skupine

Raziskovalno področje	Vprašanja
Trenutno stanje vključevanja globalnega učenja v predmet/e poučevanja	~ Kako razumete »globalno učenje«? ~ Na kakšen način vključujete globalno učenje v predmetno poučevanje? Katere teme globalnega učenja obravnavate in zakaj? ~ Po vašem mnenju, do katere mere učni cilji vašega predmeta poučevanja spodbujajo ali omejujejo uporabo pristopa globalnega učenja? ~ Do katere mere se predmet prekriva z globalnim učenjem z vidika vsebine in metode poučevanja? ~ Če uporabljate dodatna gradiva, kateri so vaši kriteriji pri izboru tega? ~ Ali ste že kdaj uporabili gradiva, ki jih je pripravilo Društvo Humanitas? ~ Ste uporabili še kakšna druga gradiva o globalnem učenju v slovenskem ali angleškem jeziku? Katera? ~ Kakšne so vaše izkušnje z uporabo teh gradiv? Ali opazate kakšne pomanjkljivosti?
Sposobnosti in potrebe učiteljev v zvezi z vključevanjem pristopa globalnega učenja v predmetno poučevanje	~ S katerimi izzivi se soočate pri vključevanju pristopa globalnega učenja v poučevanje? ~ Katere teme globalnega učenja so po vašem mnenju najbolj občutljive ali kontroverzne za naslavljanje v razredu in zakaj? ~ Ali menite, da je navedene teme potrebno/smiselno naslavljanje v razredu? ~ Zakaj da/ne? ~ Ali se počutite usposobljeni za naslavljanje omenjenih tem v razredu? ~ Kakšno podporo bi potrebovali, da bi lažje vključevali pristop globalnega učenja in omenjene teme v poučevanje? (S strani Humanitasa, vodstva šole, Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Zavoda za šolstvo, staršev idr.)

Raziskava o vključevanju globalnega učenja v predmetno poučevanje

Avtorica: Amy Skinner

Urednica: Alma Rogina

Lektura: Anja Kos in Darja Cupin

Oblikovanje: Dalibor Kazija

Založnik: Društvo Humanitas – Center za globalno učenje in sodelovanje,
Zemljemerska ul. 12, Ljubljana

Ljubljana, 2019

Raziskava je del projekta *Globalni izzivi – Globalni predmeti* (Global Issues – Global Subjects, CSO-LA/2017/388-121), ki ga izvaja konzorcij 10 evropskih partnerskih organizacij. Namen projekta je spodbuditi vključevanje pristopa globalnega učenja v formalno izobraževanje v osnovnih in srednjih šolah, prispevati k njegovi prepoznavnosti med pedagoškimi delavci in delavkami ter spodbuditi razpravo o pomembnosti vnašanja globalne dimenzije v poučevanje med političnimi odločevalci in odločevalkami. Poleg tega želimo s projektom učitelje in učiteljice še dodatno motivirati in usposobiti za naslavljanje globalnih izzivov, tudi bolj občutljivih, ter jih spodbuditi k vključevanju tematik, povezanih s Cilji trajnostnega razvoja, v medpredmetno in predmetno poučevanje.

Projektne partnerji: Centrum Edukacji Obywatelskiej (Poljska), Anthropolis (Madžarska), ARPOK (Češka), ASC Italia (Italija), Clovek v ohrozeni (Slovaška), Društvo Humanitas (Slovenija), Le Partenariat (Francija), Leeds DEC (Velika Britanija), Scotdec (Škotska), Südwind (Avstrija) ter pridruženi partnerji Pädagogische Hochschule Wien (Avstrija).

GLOBALNI IZZIVI
GLOBALNI PREDMETI

MEDNARODNO RAZVOJNO
SOBELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT
COOPERATION

Izvedba tega projekta je sofinancirana s strani Evropske unije in Ministrstva za zunanje zadeve RS. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske unije ter drugih financerjev.

Društvo Humanitas - Center za globalno učenje in sodelovanje

je nevladna, neprofitna in neodvisna organizacija, ki deluje na področju globalnega učenja in programa podpore otrokom in lokalnim skupnostim. Z izobraževanjem in informiranjem o globalnih izzivih poskušamo ljudi, še posebej mlade, ozaveščati o globalni soodvisnosti ter vlogi, ki jo kot posamezniki in posameznice igramo v svetu. S spodbujanjem strpnosti, odgovornosti, pravičnosti in spoštovanjem človekovih pravic želimo posameznike in posameznice ter skupnosti spodbuditi k aktivnemu vključevanju v družbo in družbi ter okolju odgovornemu načinu življenja.

www.humanitas.si

GLOBALNI IZZIVI
GLOBALNI PREDMETI

MEDNARODNO RAZVOJNO
SODELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT
COOPERATION

